

At usurpere venstre-navnet (2)

Taler

Jørgen Løvland

Dato

10 mars 1908

Sted

Stortinget

Omstendigheter

Trontaledebatt

- 1 Jeg synes, jeg faar gjøre nogle bemerkninger igjen. Der er en del ting i den ærede
forslagsstillers konfuse betragtning af politiken, som jeg ikke kan lade være at
sætte fingeren paa; for det er den rene konfusion. Her har han staaet to gange og
paaberaabt sig noget, som han kalder «organisationen»; det er venstres
5 landsmøde, som har været inde og dikteret, hvilken politik der skal føres. Ære
være venstres landsmøde, og ære være organisationen - jeg har været medlem af
den, og jeg agter at være medlem at den - men organisationens og landsmødets
virksomhed maa begrænses, ligesom enhver ting, der skal have held i sin
virkeomhed, maa begrænses til den opgave, som ligger for den, og som den er
10 egnet til at løse. Og hvilken er landsmødernes opgave? Jo, at forberede
programmer og valg. De forbereder valgene, de udarbejder program, sender
dem rundt for at faa dem drøftet i distrikterne, faar dem igjen og drøfter dem i
fællesmøde; saa offentliggjør de dem foran valgene. Men det er ikke dem, som
bestemmer, at de skal gjælde.

15

- Jeg havde lyst til at sige til den ærede forslagsstiller: nei, det er det ikke; du faar
gaa og spørge dem, som bestemmer det, og det er vælgerne. Det er ikke disse
private organisationer, hvor der naturligvis kan være baade stemmeberettigene
og ikke-stemmeberettigede; de kan være meget nyttige i institutioner til sin
20 begrensede virksomhed; men naar politiken skal bestemmes for 3 aar, da er det
vælgerne og valgene, som bestemmer den i henhold til programmerne. Men at
sammenkalde organisationen midt i sessionen, forat den skal diktere politiken
for stortinget - den kan godt holde diskussionssmøder og vedtage resolutioner,
men det har ikke anden betydning end diskussioner og resolutioner fra et
25 hvilket som helst møde, f. eks. det skogmøde, som holdtes lørdag, eller et andet
privat møde.

Det er stortingsmændene, som ved kommende valg maa staa til ansvar for sin politik overfor vælgerne. Vælgerne har givet stortingsmændene deres mandat for de 3 aar. Skulde dette blive koutume, at man arrangerer et overstorting for at finde op nye programmer og diktere, hvad stortinget skal gjøre, da kommer man jo op i det rene uføre. Da var det bedre, at man havde hyppigere valg og forkortede valgperioden, som forøvrig hos os er kort nok. Det var denne forunderlige konfusion, jeg maatte paapege, som fører bort i saadanne betragtninger som de, vi har hørt i den retning.

President Knudsen talte nu igjen, som jeg saa i avisen, at han havde talt paa dette berømmelige landsmøde, om noget, som han kaldte «gamle venstremænd», og noget, som han kaldte «venstres nye opgaver». Nu, jeg troede ikke, det var skadelig for noget parti at have en del gamle mennesker - hr. Knudsen og jeg er forresten lige gamle - i sin organisation og sine drøftelser. Det har til alle verdens tider været anseet som en fordel at have nogen, som har erfaring, og som har seet og oplevet noget, med ogsaa i det politiske liv og det politiske arbeide, og man har ikke bare præsenteret gevær for dem - eller noget lignende tror jeg, det var, der blev udtalt paa landsmødet - og sagt: «Vi mønstrer dere af, nu er vi kommet længere og har en ny forstand paa sagerne», saa denne slags maade at omtale tingene paa er ikke vel overveiet.

Men en ting er rigtig: at der kommer nye opgaver for venstre som for alle partier; for tiden staar ikke stille, gamle sager løses og nye melder sig. Og i dette foredrag, maa jeg tilstaa, kom forslagsstilleren ind paa virkelig saglige grunde for sin stilling, da han tog fat i koncessionslovforslaget. Nu vil jeg begynde med at gjøre en indrømmelse, og jeg vilde ønske, han gjorde det samme; for jeg tror, det var sundt for ham; man skal ikke være saa forfærdelig skraasikker i sine doktriner i saadanne vanskelige ting. Jeg vil nemlig gjøre den indrømmelse, at denne koncessionssag er en overmaade vidtgribende og overmaade vanskelig sag, og en hvilkensomhelst regjering bør naturligvis i en sag som denne gjerne optage til drøftelse og stille sig imødekommende til de ændringer og lempninger i dens forslag, som fremkommer; for i den skikkelse, de nu har, er disse spørsmåal forholdsvis nye hos os. Med hensyn til enkeltheder i forslaget vil regjeringen derfor ikke paa forhaand afvise, at der kan være rettelser at foretage. Men med hensyn paa principer, hovedpunkter, har regjeringen vist den vei, som vi under de nuværende forhold finder er den rimeligste og forsvarligste for statsmagterne at gaa. Der er f.eks. nævnt det spørsmål om bergverksvæsenet og forslaget fra ifjor. Jeg indrømmer, at det ialfald i den skikkelse, hvori det foreligger nu, er et

forslag, som fortjener sin overveielse, og vi havde det nu foreliggende forslag til overveielse i regjeringen; men vi kom til det resultat, at for tiden, under hensyn
70 til traditioner og forhold i landet, turde vi ikke tage det franske system, men blev staaende ved det system, som har fundet sit udtryk i koncessionsloven, og som videre vil faa sit udtryk i den bergverkslov, som er under udarbeidelse. Men dersom hr. Gunnar Knudsen anser koncessionsloven i principer og hovedspørsmaal for at være urigtig, da er det en god, laglig grund til at udtrykke
75 mistillid til regjeringen. Det vilde jo være tidsnok at gjøre det, naar sagen forelaa.

Men at det er en vigtig fremtidssag, det er jeg enig med ham i. Den er indgribende og af den største vigtighed. Men da bør han sætte sig lidt bedre ind i
80 den sag end at plukke ud nogle ting og gjøre løse bemærkninger om, som han gjorde her, naar han talte om, at handelsdepartementets chef skulde have den interesse snarest mulig at faa tømt vore fjelde. Jeg kan ikke tænke mig, at han selv tror paa saadant noget; ialfald kan jeg bevidne, at det er saa fjernt fra handelsdepartementets chefs tanke som noget, og ligesaa fra regjeringens. Nei,
85 det har været vor mening at begrænse og regulere paa bedst mulig maade, og handelsdepartementets stilling har været baseret paa sagkyndiges undersøgelser, overveielser og fremstillinger og paa den erfaring, som departementet og den gamle venstremand, som er dets chef, kan have i saadanne ting, og jeg tror ikke, at det i saadanne materier er saa ueffent at tage noget hensyn til erfaring og
90 sagkyndige. Det er et felt, hvor det er noksaa vanskelig, og hvor man ellers kan komme til at begaa feilgreb.

Jeg skal ikke bruge de store ord med at paakalde efterkommerne, for de har jo den feil, at det er noksaa vanskelig for dem at ytre sig, saa at vi kan forstaa det
95 ialfald. [Gunnar Knudsen: De kommer nok.] Ja, men de er ialfald ikke tilstede, og jeg kan ikke erkjende repræsentantens berettigelse til at være deres repræsentant. Men jeg skal ikke bruge den slags talemaader; men jeg vil sige, at man kan begaa feilgreb ved at danne doktriner og ved at se helt bort fra, hvad erfaringen og sagkyndigheden har at sige i denne sag, og jeg synes, at naar der
100 paa handelsdepartementets erklæring i denne sag bygges et saadant ræsonnement, at man ønsker at tømme bergene saa fort som mulig, saa er det ikke egentlig noget dybtgaaende og ikke egentlig noget videre funderet ræsonnement. Enkelthederne i denne sag skal jeg ikke indlade mig nærmere paa, vedkommende departementschefer vil vide at udrede dem; men jeg vilde for
105 øieblikket sætte fingeren paa dette.

Den ærede repræsentant beklagede sig over, at jeg havde haanet noget, han kaldte sin gruppe. Nei, det har jeg slet ikke. Jeg kjender den slags nervøsitet fra
110 det offentlige liv, at naar man kritiserer eller spøger lidt over en mand eller hans gruppe, saa føler han det straks som haan. Jeg respekterer i høieste maade hver eneste gruppe. Hvad jeg tillod mig at gjøre nar af, og hvad jeg tror berettiger dertil, det er, at en enkelt gruppe inden et parti konsoliderer sig og usurperer, at vi alene er dette parti. Det er fuldt loyalt at danne gruppe; men da bør man
115 betegne sig som gruppe, f. eks. en gruppe af venstre, man kunde gjerne sætte romertal I, jeg skulde ikke have noget mod det, saa kunde den anden gruppe kalde sig nummer II. Men at ville usurpere venstrenavnet for sig alene og berøve andre det, baade gamle og unge venstremænd, som ikke vil skille sig ud, det er den usurpation, som jeg ikke synes er rigtig.

120 Den ærede forslagsstiller lovede, at hvis han nu ikke faar magten og ansvaret, saa ville han føre en loyal opposition. Jeg maa faa lov til at gjøre ham den personlige kompliment: Jeg har det indtryk af mange aars samarbeide med ham lige til den aller sidste tid, at han er en ligesaa interesseret som loyal mand, saa jeg vil ingen
125 bebreidelse rette mod ham i saa henseende. Men jeg vil ikke dermed have udtalt, at den opposition, som nu har kaldt ham til sin fører, og i hvilken der er ledende kræfter, som ofte styrer hans haand, saa han agerer som den blinde Hød under andres indflydelse - jeg vil ikke erklære, at den opposition altid har optraadt eller agter at optræde loyalt.

130

Kilde

Stortingstidende 1908, s. 716-718

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/at-usurpere-venstre-navnet-2>

135

140